

VULVA

Mithu M. Sanyal

VULVA

Det usynlige køn

På dansk ved Birgitte Grundtvig

TIDERNE SKIFTER

Anatomisk betragtet består af de primære kvindelige kønsorganer af tre enheder:

- Den synlige, ydre del: vulva
- Kropsåbningen der forbinder de ydre og de indre dele: vagina
- De indre, ikke synlige dele: livmoderhalsen, livmoderen og æggestokkene.

I dagligsprog og i fagsprog bruges vulva dog ikke. I stedet bliver begrebet vagina anvendt. Derved reduceres de synlige kvindelige kønsorganer til et hul.

Montage af Christian Ahlborn: Vulva=Hul

Indhold

Indledning	11
Shaming and naming	13
Vagina	13
Vulva	19
Myter og mytologier	27
Præsens og præsentation	27
<i>Jambe-Baubo</i>	27
<i>Ana-suromai</i>	31
Himmel og helvede	37
<i>Eva og Jehova</i>	40
<i>Hjerte og smerte</i>	44
Beskyttelse og besmittelse	55
<i>Sheela-na-gig</i>	56
<i>Morgan le Fay</i>	59
Devi og devil	62
<i>Maria og Magdalena</i>	65
<i>Kali og Kunda</i>	72
Stripping and teasing	87
Salome versus Johannes	88
Nøgendans versus nationaldans	96
Gypsy Rose Lee og G-strengen	104
Det usynlige og det uhørte køn?	121
Tekst og tekstil	128

Nøgenhed og nøgenstudie	137
Penis og andre pensler	139
Punk-pirater og Riot-Grrrls	152
Strip-speak	172

Epilog 189

Tak	199
Noter	200
Litteraturliste	223
Billedoversigt	232
Indeks	234

Indledning

Dette er en lille vestlig kulturhistorie – godt nok hvad angår fremstillingen af kvindens køn i hverdagslivet, i folkløse, medicin, mytologi, litteratur og kunst. Ved første øjekast kan det måske virke irriterende. Er det ikke tilstrækkeligt med kyssets kulturhistorie, eller tekandens? Hvilke nye erkendelser kan vi opnå gennem vulvaens kulturhistorie? Svaret på den type indvendinger må være at alle ganske vist kan have deres egne private forestillinger om kysset eller tekanden, men der er næppe nogen der vil benægte at disse fænomener *findes*. Sådan er det ikke med de kvindelige kønsorganer, således skriver den psykoanalytiske superstjerne, Jacques Lacan:

Strengt taget, kunne man sige, findes der ingen symbolisering af kvindens køn som sådan. I hvert fald er symboliseringen ikke den samme, har ikke den samme kilde, har ikke den samme tilgang som symboliseringen af mandens køn. Det er fordi der fra det imaginære kun leveres et fravær, der hvor der andetsteds befinder sig et meget fremragende symbol.¹

Ovenstående kan sammenfattes i en sætning: Hvis du ikke har en penis, har du ikke noget 'rigtigt' kønsorgan. Et udsagn, der er så indlysende forkert at det faktisk ville have en vis absurd charme, hvis det ikke havde været fordi Lacan dermed ligger på linje med alle den vestlige filosofis indflydelsesrige tænkere. Ifølge Aristoteles var det kun manden der var i besiddelse af tilstrækkelig energi til at udvikle fuldstændige kønsdele. Claudius Galenus, også kendt som Galen, opfattede de

kvindelige genitalier som inverterede mandlige genitalier. Og Sigmund Freuds holdning kan sættes på følgende formel: Man tager et menneske – altså en mand – fjerner penis og får så en kvinde. Også mere nutidige teoretikere som fx Jean Baudrillard og Roland Barthes hævder at når kvinder klæder sig af offentligt, som fx i en striptease, afslører de ikke deres køn, men udelukkende deres mangel, det vil sige fraværet af en fallos. Kvindens vulva bliver beskrevet som et hul, et tomt sted eller noget ikke-eksisterende, i bedste fald som en utilstrækkelig penis.

Det kan kvinden vælge at opfatte som interessant eller oprørende, alt efter temperament. Men hvad betyder benægtelsen af en biologisk kendsgerning som denne vulva for iagttagelsen af helt konkrete kroppe? I en forsøgsrække som jeg har gennemført med forskellige grupper af kvindelige forskere, kunne jeg fastslå at de alle kunne tegne en penis, men at ingen kunne gengive en genkendelig vulva. Det fascinerede mig. Hvorfor kunne disse højtuddannede kvinder lave en tegning af de mandlige genitalier uden problemer, mens deres egne genitalier var så fremmede og hemmelighedsfulde at de ikke engang kunne tegne en rudimentær skitse af dem? I den forbindelse slog det mig at de og jeg – bortset fra medicinske illustrationer – kun er blevet præsenteret for billeder af vores vulva gennem porno- og hygiejnebindsindustrien. Derfor besluttede jeg mig for at undersøge den symbolske plads vulva har fået i vores kultur.

Det første der sprang i øjnene, var den eklatante selvmodsigelse at kvindens køn på den ene side slet ikke skal være der, eller i det mindste være ubetydeligt og usynligt, mens det på den anden side samtidig fremstår som et 'sort hul' og en 'gabende afgrund' – som „porten til helvede, kilde til al verdens kiv og splid og årsag til mandens undergang“.² Den tydeligste visualisering af dette er den tandbevæbnede vagina der forekommer så ofte i myter og legender at den har fået sit eget navn: *vagina dentata*. Og altid, når *vagina dentata* dukker op, truer den med sine spidse tænder med at gøre penis til det som det falliske blik har reduceret vulva til, nemlig et fravær, et

Charles Eisen, kobberstik til en fabel af Jean de Lafontaine.

hul, en tom plads – idet vulvaen bider penis af. Men hvordan kan noget, der angivelig slet ikke eksisterer, udgøre en sådan trussel? Vi har her at gøre med det som jeg vil kalde „kulturelt flimmer“: Når to koncepter forholder sig modstridende til hinanden – som farver der befinder sig i hver sin ende af farvespektret – avler de, når de mødes, en konstant irritation. Det er et altid superspændende fænomen som henviser til skjulte, bagvedliggende lag.

I de fleste mytologier findes der nemlig beretninger om hvordan menneskeheden bliver reddet ved at stille vulva til skue. Det var en udbredt overbevisning at kvinder ved at løfte op i deres nederdel kunne vække de døde og sågar besejre Djævelen. Kvindens køn var et helligt og helende sted. Hendes vulva blev således ikke overset, men under betydelige

anstrengelser først nedgjort og efterfølgende fornægtet, indtil den fejlagtige og forrykte opfattelse at vulvaen ikke var værd at tale om, havde bidt sig fast.

Til alt held lader intet sig fortrænge fuldstændigt. Således har jeg under min efterforskning fundet henvisninger til det primære kvindelige kønsorgan overalt i den vestlige litteratur og kunst, altså i de medier hvori vores kultur fremstiller og forklarer sig selv i. For det meste var disse henvisninger forvrængede og næppe forståelige. Men det som ikke bliver forstået, kan heller ikke få form og frem for alt heller ikke blive omformet.

Og det er lige præcis hvad denne bog handler om. Den er et forsøg på at rekonstruere det kvindelige køns kulturelle betydning, og samtidig synliggøre de anstrengelser der er blevet gjort for at fortrænge vulvaen, eftersom dens re/præsentation var afgørende for kampen om magten til at definere kvindeskroppen handlede om præsentation og repræsentation af vulva. (I denne sammenhæng er krop en metonymi for det som vi definerer som 'kvindeligt'. Denne sondring er vigtig, i sidste instans handler det her om undersøgelsen af et kulturelt omstridt felt og ikke om en fornyet sidestilling af koncepterne 'kvinde' og 'krop'). Men frem for alt vil jeg dog interessere mig for den modbevægelse der op gennem århundrederne har gjort det 'usynlige køn' synligt i ord og billeder. For, som den indianske forfatter og Pulitzerprismodtager Natachee Scott Momaday skrev: „Vi er vores forestillinger [...] Vores blotte eksistens består af de billeder som vi skaber af os selv [...] Det værste der kan overgå os, er at der ikke findes nogen forestillinger om os.“³